

ZILLEGHEM

Verantw. Uitgever: B. Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem-Zedelgem

JUNI 2000 – 21ste JAARGANG – Nr 2

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Arnou Patrick	Frederik Theodoor Ronse	43
Denys Bertrand	We herdenken mei 1940	73
B.D.	Op de boekenplank	74
	Mededelingen.....	76
	Addenda en corrigenda	79

JUNI 2000 – 21ste JAARGANG – Nr 2

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou	B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Johan Braet	Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Géry Cappon	Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Victor Deceuninck	Xaverianenstraat 3, 8200 St.-Michiels
Filip Demeyer	Aartrijkestraat 18, 8211 Aartrijke
Jef Depuydt	Eernegemstraat 6, 8211 Aartrijke
André Ramon	Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: 300 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschenen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit
tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk
voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

FREDERIK THEODOOR RONSE

Patrick ARNOU

Zoals reeds gemeld in het eerste nummer van deze jaargang 2000 van Zilleghem, werden op de jubileumviering van onze Heemkring op 6 november 1999 een aantal causerieën gehouden over vier Groot-Zedelgemse figuren.

Reeds eerder verschenen de teksten van de causerieën over Julien Janssens, Léon Coppieters en David Jonckheere.

Hierna volgt nu de bewerkte en aangevulde tekst van de causerie gewijd aan Pastoor Frederik Theodoor Ronse, naar wie onze Heemkundige kring bij de oprichting ervan in 1979 ook werd genoemd.

Situering in de tijd.

Frederik Theodoor Ronse werd geboren te Veurne op 1 juli 1854. Hij werd op 25 maart 1910 als pastoor benoemd te Zedelgem, en dit in opvolging van E.H. Louis De Grendel, die benoemd was als pastoor te Hooglede.

Pastoor Ronse was op dat ogenblik dus bijna 56 jaar oud.

Hij bleef 24 jaar als pastoor te Zedelgem, en dit tot aan zijn overlijden op 22 januari 1934.

Belangrijke gebeurtenissen tijdens zijn verblijf als pastoor te Zedelgem waren uiteraard de Eerste Wereldoorlog, en de afscheiding van Veldegem als een onafhankelijke gemeente.

Familiale afkomst.

De familie Ronse was historisch vooral een familie van hoveniers en tuinders (1).

Zij waren oorspronkelijk afkomstig van Asper, waar zij als welstellende boeren gevestigd waren.

Alover Knesselare was een loot van de familie dan in 1659 in Alveringem terecht gekomen, alwaar hij zich als hovenier-tuinder vestigde en dit beroep van vader op zoon door gaf.

Vanaf dan bleef die tak van de familie Ronse ook in de streek van Veurne gevestigd. Zo vinden we tegenaan het einde van de 18e eeuw de overgrootvader van Pastoor Ronse terug als hovenier op een kasteel te Adinkerke(2). De grootvader van Pastoor Ronse huwde in een Veurnse familie van pruikenmakers, en schakelde later - wegens het wegvallen van de pruikenmode - over op de aanverwante handel in garen en band (3).

Ook Edmond Ronse, de vader van Pastoor Ronse, was beroepshalve in die sector actief (4). Eigenlijk was deze man echter veel meer geïnteresseerd in de geschiedenis van zijn stad en streek dan in garen en banden. Hij werd dan ook archivaris en bibliothecaris van Veurne, wat echter slechts eretitels waren, die geen inkomsten met zich meebrachten.

Van zijn hand verschenen diverse historische publicaties, waaronder de uitgave van de "Jaerboeken van Veurne en Veurne Ambacht" van Pauwel Heinderycx, en een onvoltooide "Geschiedenis van de stad en de kasselrij Veurne" (5). Samen met Kan. Adolf Duclos maakte hij ook een inventaris op van de kunstwerken van de Sint-Niklaaskerk te Veurne, en hij publiceerde daarnaast nog gedichten, o.a. in Rond Den Heerd.

In het plaatselijke sociale leven stimuleerde Edmond Ronse de oprichting te Veurne van een tekenacademie en van een nijverheidsschool.

Het is dan ook zeker in dit ouderlijk milieu dat Frederik Ronse de smaak voor de geschiedenis en de schone kunsten te pakken heeft gekregen (6).

Ook van moederszijde was er allicht interesse voor de kunst, nu zijn moeder Cathérine Jammé (7) afstamde van een Oostvlaamse familie van meester-timmerlieden, die tot bouwmeester waren doorgegroeid (8).

Naast de interesse voor historie en kunst, bleven de Ronses ook actieve liefhebbers van bloemen en planten. Ook vader Edmond Ronse had te Veurne zijn tuin op de oude stadsvesten (9).

In het gezin Edmond Ronse - Cathérine Jammé waren er vier kinderen: Frederik, zijn jongere broer Herman, en de twee zusters Sophie en Zenaïde.

De Ronses waren zeker geen "sukkelaars", noch financieel, noch intellectueel.

De broer van Pastoor Ronse, Herman, was vijf jaar jonger (10).

Ook hij was sterk geïnteresseerd in de horticultuur, en hij volgde in eerste instantie een opleiding als tuinbouwkundige te Gent.

Toen hij zijn latere echtgenote leerde kennen, maakte deze een huwelijk evenwel afhankelijk van het vooraf behalen van een universitair diploma! Herman schreef zich dan maar in aan de Gentse Rijksuniversiteit en behaalde het apothekersdiploma. Na zijn huwelijk keerde hij echter terug naar de tuinbouwwereld, en hij werd eerst leraar en daarna directeur van de Rijkstuinbouwschool te Gent. Daarnaast was hij ook zeer actief betrokken in de ontluikende Christelijke Arbeidersbeweging te Gent (11). Samen met zijn vriend, de latere senator Gustaaf Eylenbosch (12), nam hij o.a. de hoofdredactie waar van het weekblad De Lichtstraal, voorloper van het dagblad Het Volk.

Herman Ronse had tien kinderen, waarvan de bekendste ongetwijfeld Edmond Ronse was.

Edmond Ronse was advocaat te Gent, en - net als zijn vader - ook sterk actief in de Christelijke Arbeidersbeweging te Gent. Na de Tweede Wereldoorlog bracht hij het verschillende malen tot minister, o.a. van Binnenlandse Zaken, Volksgezondheid en Voorlichting (13).

Een andere zoon van Herman Ronse, nl. Louis Ronse, werd chirurg en directeur van het Burgerlijk Hospitaal te Ieper.

Alhier in Zedelgem werd in het algemeen beweerd dat pastoor Ronse veel geld geïnvesteerd had in de studies van de kinderen van zijn broer Herman. In elk geval bleken er nauwe familiebanden te bestaan, en na het overlijden van pastoor Ronse werd door de familie Ronse - op dat ogenblik optredend door advocaat Edmond Ronse - niet alleen gezorgd voor het oprichten van een grafmonument, maar ook droeg de familie in ruime mate bij tot het uitgeven van zijn boek "De Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem" (14).

Ook nu nog zijn verschillende leden van de familie Ronse lid van onze heemkundige kring.

Studies en priester-"carrière".

De jonge Frederik Theodoor Ronse was leerling aan het College te Veurne en deed nadien zijn priesterstudies aan het Klein Seminarie te Roeselare en aan het Groot Seminarie te Brugge.

Hij werd priester gewijd te Brugge op 21 december 1878, en was toen dus 24 jaar oud.

Eerst was hij gedurende dertien jaar leraar aan het College te Menen (1878-1891), waarna hij wegens ziekte (overwerkt) een tijd weer thuis verbleef.

In juni 1892 werd hij voor korte tijd onderpastoor te Desselgem, om reeds in juli 1893 aangesteld te worden in een nieuwe dubbele functie: eerste aalmoezenier van het Staatstoevluchthuis voor Vrouwen (de Refuge) te Brugge enerzijds, en proost van de Gilde van Ambachten te Brugge anderzijds (15).

Op 24 mei 1907 werd Frederik Ronse dan tot pastoor van Knokke benoemd, waar hij plechtig werd ingehuldigd op 20 juni 1907 (16). Klaarblijkelijk had hij het daar niet echt naar zijn zin, want in 1910 wordt hij "*op zijn vraag*" (17) benoemd tot pastoor te Zedelgem. Daaraan moet wel worden toegevoegd dat op dat ogenblik de parochie Zedelgem meer inwoners telde dan de parochie Knokke (18).

Zedelgem zou voor Pastoor Ronse zijn laatste pastoorplaats worden, waar hij bleef tot aan zijn overlijden op 22 januari 1934.

Benoeming en inhuldiging.

De benoeming van Frederik Ronse tot pastoor van Zedelgem vond plaats op 25 maart 1910. De gemeente Zedelgem telde op dat ogenblik (1 januari 1910) 5.374 inwoners, verdeeld over 3.155 inwoners van de parochie Zedelgem-Sint-Laurentius en 2.219 inwoners van de parochie Onze-Lieve-Vrouw Veldegem.

Er was sinds enkele jaren een beginnende vorm van industrialisering(19), maar in zeer sterke mate was het Zedelgem van 1910 nog een typisch landelijke en diep-christelijke gemeente, waar aan een avondlijke bedevaart naar het kapelletje van de Klijthoek een 300 personen deelnamen (20), en waar op Witte Donderdag nog meer dan 1000 communies uitgedeeld werden (21).

De Plechtige inhuldiging van pastoor Ronse gebeurde op donderdag 14 april 1910.

Om 10 uur werd E.H. Ronse door een groep ruiters verwelkomd aan Zuidwege. Vandaar werd hij dan begeleid naar de dorpsplaats, waar hij ontvangen werd door het gemeentebestuur in het gemeentehuis naast de Sint-Leoschool(22). Burgemeester Charles Lievens beklemtoonde daarbij dat het "*de innige wensch der burgerlijke overheid was eendrachtig met de geestelijke*

De jonge Frederik Ronse
(foto uit "Ronseana")

overheid te werken voor het welzijn der gemeente."(23) Daarna volgde er een stoet met 31 groepen, waaronder "Edelvrouwen te peerd", "Eerw. Pater Vyncke met zijne Geloofsleerlingen", een "Kind geleid door zijnen Engel Bewaarder" en waarbij ook een dertiental heiligen uitgebeeld werden, waaronder de "H. Fredericus. Patroon van onzen Eerweerden Herder."

Alle huizen waren prachtig versierd, en diverse triomfbogen waren opgericht. 's Avonds was er om 20u nog feestverlichting en een vuurwerk, dat werd afgeschoten door de heer Van Raepenbusch van Hooglede.

De feestvreugde werd alleen gestoord door enkele liberalen die boven op een kar stonden te roepen: "*A bas la calotte!*". Dit incident heeft pastoor Ronse zeker onaangenaam getroffen, want hij maakte later nog herhaaldelijk melding van dit gebeuren (24). Hij zou er trouwens alles aan doen om dit aan de liberalen betaald te zetten...!

Maar toch bleef het een mooie dag, en de Gazette van Brugge besluit: "*Zedelghem heeft het bewijs gegeven dat het den godsdienst en zijne afgezanten bemint en eerbiedigt.*" (25).

Pastorie.

Pastoor Ronse kwam te Zedelgem terecht in de oude pastorie, die in de tuin lag van de huidige pastorie, en dit tussen de huidige pastoorswoning en de vroegere onderpastorie. Ook nu zijn nog bepaalde grondvesten van deze oude pastorie terug te vinden.

Het gebouw verkeerde toen reeds in een zeer slechte toestand, en pastoor Ronse sprak zelf over een "*rattenkot*". Hij had graag een nieuwe pastorie gekregen, en drong daarop ook sterk aan bij de lokale politici. Nochtans zou hij zelf de bouw van de nieuwe pastorie niet meer meemaken, en zijn opvolger, E.H. Joseph De Lodder, zou hier de vruchten plukken van Ronse's aandringen.

Karakter.

Het is uiteraard niet gemakkelijk om het karakter te schetsen van een man, die men zelf nooit heeft gekend of ontmoet.

Nochtans menen wij toch een vrij accuraat beeld van de persoonlijkheid van Frederik Ronse te kunnen reconstrueren, en dit zowel op basis van zijn eigen geschriften, waarin hij zichzelf veelvuldig bloot geeft, als op grond van talrijke gesprekken met mensen die pastoor Ronse nog goed hebben gekend.

In dat laatste verband mag er overigens op gewezen worden dat er tussen de verschillende zegslieden quasi volledige overeenstemming is wanneer men het over de persoonlijkheidstrekjes van pastoor Ronse heeft.

Gedreven man.

Iedereen is het er over eens om Frederik Ronse te schetsen als een gedreven man, een harde werker, een koppigaard en een perfectionist, maar die anderzijds toch ook zeer emotioneel kon zijn.

Zeker was hij een harde werker.

Men kan niet anders dan verwonderd zijn, wanneer men ziet op hoeveel terreinen deze man actief was.

Uiteraard was er zijn werk als pastoor van een grote parochie (ook Sint-Elooi behoorde toen nog volledig tot zijn parochie), maar daarnaast was hij ook uitgebreid bezig met het nationale en lokale politieke leven, met het onderwijs(26), met het verenigingsleven(27) en de sociale voorzieningen(28), met de volksverheffing(29), en met nog zovele zaken meer.

Men kan gerust zeggen dat er te Zedelgem omzeggens niets gebeurde, waar pastoor Ronse zich niets van aantrok en niet op de eerste rij wilde staan om het mee in handen te nemen en te sturen. Daarnaast was hij dan ook nog historicus, beeldhouwer en dichter...

Paschen
1926

Het zangkoor van pastoor Ronse - Pasen 1926.
"De zanglessen wierden gegeven door de Jufvrouwen Irma en Maria Claeys in de keuken van de villa Leon Claeys, Zedelgem. Het was met Pasen een heel schone Mis die er gezongen wierd. A. V." (tekst op de keerzijde)

Het ter zelfdertijd bezig zijn met een brede schare aan activiteiten lijkt trouwens één van de wezenskenmerken van de familie Ronse te zijn(30).

Frederic Ronse was bij dit alles dan ook nog koppig en een perfectionist. Alles moest 100% zijn; 100% goed en 100% zijn gedacht. Hij dramde door tot het zo was, en dit gaf uiteraard soms aanleiding tot (serieuze) botsingen...

Emotioneel en diepgelovig.

Pastoor Ronse was ook iemand die sterk emotioneel kon aangedaan zijn. Sommigen spreken zelfs van een ietwat zwevende idealist.

Hij was zeer gelovig, en had daarbij ook bepaalde mystieke trekjes.

Tijdens zijn preek kon hij zo meegesleept worden door zijn betoog dat zijn stem stokte en de tranen uit zijn ogen liepen, zodat zijn grote witte zakdoek er meermaals aan te pas kwam.

Frans Wittevrongel beschrijft een preek, waarin pastoor Ronse vertelde over het Heilig Hart dat verscheen aan de Heilige Margaretha van Alacoque(31), en waarbij hij plots erg begon te stotteren en te wenen, precies alsof het Heilig Hart aan hem aan het verschijnen was(32).

Nadeel daarvan was wel dat zijn preken steeds lang duurden, en soms allicht ook wat te moeilijk waren voor de gewone man.

In elk geval had hij wel veel meer aandacht voor de liturgie en voor de preek dan zijn onderpastoor Cyriel Debandt, die tot oktober 1919 te Zedelgem was aangesteld. Deze onderpastoor was eerder een soort veearts, die zelf allerlei geneesmiddelen voor de dieren aanmaakte.

Dit had wel tot gevolg dat de onderpastoor in de Eerste Wereldoorlog door de boeren steeds goed voorzien werd van vlees en voedingswaren, en dit in tegenstelling tot pastoor Ronse, die het in die oorlogsjaren zeker niet erg vet had...

Ook het biechtsacrament nam pastoor Ronse zeer nauw ter harte.

Om met de biechtelingen een bijzonder contact te hebben, vroeg hij hen dikwijls om hun pink door het houten traliewerk te steken, waarbij hij deze dan vastnam tijdens het verdere biechtthoren.

Het naleven van de paasbiecht werd trouwens - net zoals overal elders - streng gecontroleerd via het systeem van de paasbriefjes (33).

Pastoor Ronse - "Fré Ronse" genoemd door zijn collega-priesters (34) - werd als priester ook sterk naar waarde geschat door zijn oversten, en in het bijzonder door de Brugse bisschop Mgr. Lamiroy, met wie hij een bijzondere band had(35).

Politicus.

Voor pastoor Ronse was politiek van het grootste belang, waarbij het erop aankwam het werelds gezag ondergeschikt te maken aan de godsdienst en aan de Kerk.

Dit was zowel het geval voor de nationale, als voor de plaatselijke politiek.

Zijn glorietijd op politiek vlak situeert zich in de periode vóór de Eerste Wereldoorlog, in een tijd van volstrekte katholieke hegemonie in het staatsbestuur(36).

Zo was hij nog maar pas te Zedelgem aangekomen of er grepen reeds parlamentsverkiezingen plaats. Onmiddellijk sloeg hij de hand aan de ploeg, en organiseerde hij een plaatselijke meeting voor de Katholieke Partij, waarop meer dan 200 toehoorders afkwamen. Op 22 mei 1910 noteerde hij in zijn liber memorialis: *"Prachtige zegepraal der Katholieken in de Kamerkiezing. Zedelghem gaf boven de 80% katholieke stemmen en komt 2e op de lijst der gemeenten die best stemden."*

In oktober 1911 waren er dan gemeenteraadsverkiezingen.

Hiervoor spande hij zich opnieuw bijzonder in, en hij vermeldt fier in zijn liber memorialis hoe hij met het oog op de verkiezingen alle woningen van de ganse gemeente bezocht.

Het resultaat was ernaar: een unaniem katholieke gemeenteraad werd verkozen, en de laatste liberalen verdwenen uit de raad (37)!

In februari 1912 deed pastoor Ronse dan een Katholieke Burgersgilde stichten, die voortaan een rol zou spelen bij de arrondissementele lijstvorming van de Katholieke Partij (38).

Hoogtepunt van zijn politieke werking werden ongetwijfeld de parlementsverkiezingen van 2 juni 1912, waarbij pastoor Ronse alles op alles zette.

De einde 1911 door hem ook opgerichte Katholieke Jonge Wacht bewaakte in de weken vóór deze verkiezingen doorlopend verschillende plaatsen in de gemeente, zodanig dat er geen liberale verkiezingsaffiches konden worden aangeplakt (39).

Het werd dan ook een eclatante overwinning, en op de verkiezingsavond werden de Zedelgemnaren luidruchtig toegejuicht, wanneer ze in de Brugse Concordia(40) binnentraden(41).

De dag erop, 3 juni 1912, luidde pastoor Ronse te Zedelgem de klokken om de katholieke verkiezingsoverwinning te vieren, de meeste huizen waren bevlagd en het katholiek muziek trok rond. Er werd die dag niet gewerkt, en 's avonds gaf Frederik Ronse tijdens een groots feest een gedetailleerd overzicht van de verkiezingsuitslag, en zei aan zijn parochianen "*hoe hij er fier op was dat zijne parochie zoo goed had gestemd*".

Ook met de inhoud van de te nemen politieke beslissingen op plaatselijk vlak hield pastoor Ronse zich intens bezig.

De afscheiding van Veldegem was hij zeker niet genegen, en ook zijn collega-pastoor uit Veldegem kreeg een veeg uit de pan: "*Hoe eerder gescheiden, hoe beter. E.H. Pastor Dewaele en schoolmeester Janssens hitsen de Veldeghemnaars te veel op om niet te verlangen dat onze rustige parochie van Zedelghem van zulk bijzit verlost weze.*" (42)...

De politieke invloed van Frederik Ronse was op dat ogenblik zeker aanzienlijk, en dit niet alleen binnen de gemeente. In mei 1914 slaagde hij er bvb. in de postbediening van en te Zedelgem te laten verbeteren(43).

Na de Eerste Wereldoorlog moest de politieke Ronse echter een flink stuk inbinden, zeker voor wat de nationale politiek betreft.

De parlamentsverkiezingen van november 1919 waren voor de Katholieke Partij desastreus(44), wat pastoor Ronse erg betreurde.

Hij kon er echter niet veel aan veranderen, want: "*De misnoegdheid is algemeen, en het "nationalisten"-konkelfoes belette alle werking. Voor wie stemmen wist men niet meer. Ook stemmen velen wit. Verdwaalde geesten stemmen zelfs voor socialisten*"(45).

Na 1918 doet er zich overigens een algemene kentering voor in de geesten, die pastoor Ronse - zeker aanvankelijk (zie verder) - slechts met lede ogen aanschouwt: "*In 1918 komt men met nieuwen geest naar huis terug.*"(46), "*De geboorten vermeerderen niet genoeg*",(47) en "*Wild opgegroeid binst den oorlog en daarna wild op de frontwerken, kunnen vele jongheden hun geld niet meester. Ze loopen met honderden franken in zak, buischen, drinken porto, en... En de ouders laten hun jongens doen.*"(48).

De door pastoor Ronse opgerichte katholieke strijdverenigingen zoals de Burgersgilde en de Katholieke Jonge Wacht gaan teniet (49).

Ook op plaatselijk politiek vlak kon hij na de Eerste Wereldoorlog niet meer bewerken dat persoonlijke rivaliteiten opzij werden gezet om verder tot één katholieke lijst te komen.

Wel woog hij nog zwaar op de inhoud van de door de gemeenteraad genomen beslissingen.

Markant in dat verband is de rede van gemeentesecretaris Vyncke op het Gulden Jubelfeest van Frederik Ronse op 17 juni 1928. Daarin bedankt de gemeentesecretaris de pastoor, en dit omdat hij (=Ronse) "*nu al 18 jaar de gemeente bestuurt*"...

Schoolstrijd.

Het kon niet anders of met bovengenoemde eigenschappen moest pastoor Ronse het aan de stok krijgen met het officieel onderwijs, zijnde te Zedelgem de gemeenteschool.

Tussen Frederik Ronse en de gemeentelijke hoofdonderwijzer Pol Vanderpe ontspoon zich dan ook een zeer bittere strijd, die met alle middelen - christelijke en andere - werd gevoerd(50).

Deze - overigens tweede - schoolstrijd was te Zedelgem het rechtstreeks gevolg van het inrichten van katholiek onderwijs voor de jongens in 1905, waarmee de gemeenteschool dus rechtstreeks werd beconcurrereerd.

Woedde deze nieuwe schoolstrijd dus reeds vóór de aankomst van pastoor Ronse in 1910, dan was hij er zeker de persoon naar om op dat vlak zoveel mogelijk olie op het vuur te gieten in een niets ontziende strijd voor de totale overwinning van de Kerk.

Reeds vanaf zijn aankomst, bewerkte pastoor Ronse dan ook de ouders van de nog resterende leerlingen van de gemeenteschool om hun kinderen voortaan eveneens naar het katholiek onderwijs te sturen, zodat er op 30 september 1910 nog slechts 11 leerlingen werden geteld in de "*liberale Gemeenteschool*" (51).

Ook rustte hij niet alvorens hij de in 1903 opgerichte gemeentelijke avondschool kon laten verdwijnen, wat hem einde 1912 ook effectief lukte(52).

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bleef de schoolstrijd voortduren, en meester Vanderpe verdacht pastoor Ronse ervan bij de Duitse overheid te zijn tussengekomen om het katholiek onderwijs voor te trekken(53).

Meester Vanderpe diende hoe dan ook een sterk ongelijke strijd te voeren, en werd erg verbitterd. Jarenlang waren hij, zijn vrouw en zijn dochter de enigen die te Zedelgem hun Pasen niet hielden.

Meester Vanderpe gaf in 1921 de strijd op, en ging te Diksmuide wonen.

Geen van de beide kemphanen kon toen vermoeden dat de gemeente Zedelgem - als een soort posthume verplichte verzoening - in 1995 twee naast elkaar liggende straten in een nieuwe verkaveling naar hen zou benoemen (54)...

Vrijgevig.

Pastoor Ronse had de naam een vrijgevig man te zijn.

Vele arme mensen kregen van hem iets toegestoken, en - zoals hierboven reeds gezegd - deed het te Zedelgem de ronde dat hij ook sterk had bijgedragen in de studiekosten van de kinderen van zijn broer Herman.

In de volksmond heette het dan ook dat hij bij zijn overlijden nog slechts 300 frank rijk zou geweest zijn.

Ook voor het verenigings- en sociale leven was hij gul.

Zo zorgde hij voor een nieuw vaandel voor het katholiek muziek, en dit naar een door hem zelf opgemaakt ontwerp, waarover verder nog meer.

Ook de kerk bedacht hij uit eigen zak met talrijke kunstvoorwerpen en liturgisch materiaal.

Zo kocht hij pas enkele maanden na zijn aankomst reeds een nieuwe koorkap(55), gevolgd door een nieuwe remonstrans(56).

Later verwierf hij met eigen penningen voor de kerk o.a. nog verschillende relikwieën (o.a. van de H. Jozef en van Sint-Laurentius), een ciborie(57), en liet hij n.a.v. zijn Gulden Jubelfeest op het kerkhof het thans nog bestaande Heilig Hartbeeld van de beeldhouwer Geert Breemeersch plaatsen.

Belgicistisch, anti-Duits, maar niet anti-Vlaams.

Frederik Ronse was én Belg, én Vlaming.

Op het zojuist hierboven al vermelde vaandel, dat door hem in 1911 ontworpen werd voor het katholiek muziek, prijkt de Vlaamse Leeuw boven op de Belgische kleuren, en dit alles bekroond met de gulden ster van Congo (58).

Pastoor Ronse was in de eerste plaats zeker Belg.

De scheiding van 1830 werd door hem als een bevrijding van "*den Hollander*" gezien(59), en n.a.v. de viering van 100 jaar België werd te Zedelgem op 27 juli 1930 "*eene Solemneele Mis gezongen, waaronder E.H. Pastoor kort en duidelijk 's Lands*

geschiedenis uiteen doet, dankt voor Gods zegen en liefde voor de Vorsten verwekt, en tot broederlijke samenwerking voor het algemeen welzijn opwekt."

De Duitse inval op 4 augustus 1914 greep hem sterk aan. In zijn liber memorialis schreef hij op 4 augustus 1914: "*God sta ons bij! Klein België tegen reuzenvolk!...*"

Hij bestreed de Duitse bezetter dan ook met alle mogelijke middelen.

Mijn eigen grootmoeder, Sidonie Dewulf, die woonachtig was te Veldegem, verhaalde hoe zij tijdens de Eerste Wereldoorlog op een gegeven moment hout had weggenomen uit een Duitse opslagplaats.

Zij zat hiermee enorm verveeld, en durfde de "diefstal" te Veldegem - waar de geestelijkheid haar uiteraard goed kende - niet te biechten.

Daarom besloot zij naar Zedelgem te gaan, waar ze in de biechtstoel van pastoor Ronse terecht kwam.

Toen ze daar dus vertelde dat ze hout gestolen had van de Duitsers, kreeg zij prompt te horen: "*Het is jammer dat ge het niet allemaal hebt kunnen pakken...!*"

Het deed pastoor Ronse dan ook bijzonder veel pijn dat hij na de oorlog door sommigen - allicht in het kader van de schoolstrijd - van Duitsgezindheid werd beticht en zelfs werd aangeklaagd. Deze "*onpeizelijke lafhertigheid*"(60) heeft hem echt geschokt.

Het is overigens overduidelijk dat deze aanklacht geheel onterecht was(61).

Zijn liefde voor het Belgische vaderland betekende wel niet dat hij daarom ook anti-Vlaams was.

Ook nog na de Eerste Wereldoorlog - bvb. in 1919 - werden zowel het Guldensporenfeest van 11 juli, als de Nationale Feestdag van 21 juli, gevierd met een solemnele mis, waarin een "Vaderlandsch" sermoen, en gevolgd door het spelen van de Brabançonne en van de Vlaamse Leeuw.

Ook schreef hij bvb. een artikel over Zedelgem in het nummer van 15 mei 1931 van Toerisme, het ledenblad van "*den Vlaamschen Toeristenbond*".

Vlaanderen en België stonden in zijn visie broederlijk naast elkaar. Of zoals het uitgebeeld werd in de laatste wagen van de stoet voor 100 jaar België: "*België verheerlijkt in de Maagd van Vlaanderen*"(62).

Elke scheuring of verdeeldheid binnen België was echter in elk geval geheel uit den boze, en de na de oorlog optredende Vlaamse Frontpartij werd door pastoor Ronse afgedaan als niet meer dan "*nationalisten-konkelfoes*"(63), dat overigens ook een goede werking ten bate van de Katholieke Partij verhinderde.

Poëet, beeldhouwer, ontwerper en wijnkenner.

Frederik Ronse schreef tijdens zijn leven heel wat gedichten en rijmen.

Dit betrof voornamelijk gelegenheidsdichtwerk voor begrafenissen, trouwfeesten, Heilige Communies en gouden bruiloften.

Zelfs aan het "Spaansch-Amerikaans Comité van hulp en bevoorrading in Brussel" richtte hij op 29 april 1915 een dankgedicht namens al zijn parochianen(64).

Daarnaast deed hij ook aan beeldende kunst, waaronder het boetseren.

Michiel English verhaalt in dat verband over een bijeenkomst van priesters in de oude pastorie te Zedelgem om aldaar een beeldhouwwerk van Frederik Ronse te keuren. Het beeld luisterde naar de naam van Oud-strijder, en pastoor Ronse declameerde zelf met veel verve en mimiek een berijmde beschrijving van zijn beeld.

Op de 2 volgende bladzijden: binnenkant van het menu van het feestmaal ter gelegenheid van het "Gulden Jubelfeest van Eerw. Heer Frederik Ronse" (1928)

<i>Geboren te Veurne</i>	<i>1 7 1854.</i>
<i>Professor aan het Collegie te Meenen.</i>	<i>21 9 1878.</i>
<i>Priester gewijd te Brugge.</i>	<i>21 12 1878.</i>
<i>In ziekverlof</i>	<i>1 10 1891.</i>
<i>Onderpastoor te Desselghem</i>	<i>22 6 1892.</i>
<i>Te Brugge eerste Aalmoezener van het Staatstoevluchts- huis voor Vrouwen, en intusschentijd Proost der Gilde van Ambachten.</i>	<i>25 7 1893.</i>
<i>Pastoor te Knoeke-aan-Zee</i>	<i>24 5 1907.</i>
<i>Pastoor te Zedelghem</i>	<i>25 3. 1910.</i>

• • • •

DEO LAUS AC GLORIA, FAMULOQUE SUO MISERICORDIA.

FEESTMAAL.

WEERDSCHAP.

JUBELSOEP MET ROOM.

KALFSZWEZERIKKEN IN FEESTKOST.

ZALM IN GULDEN SAUS.

JEUGDIGE AARDAPPELEN.

OSSENSPIER IN GROENTENKROON.

JONG GEVLERKTE.

FRUITALGEBAK.

FRUIT.

NAGERECHT.

SPRINGLEVENDE FEESTWIJN.

SNARENSPEL.

Z. D. H. M^{er} den Bisschop en den Heere van harte dank.

Daarnaast deed hij ook aan beeldende kunst, waaronder het boetseren.

Michiel English verhaalt in dat verband over een bijeenkomst van priesters in de oude pastorie te Zedelgem om aldaar een beeldhouwwerk van Frederik Ronse te keuren. Het beeld luisterde naar de naam van Oud-strijder, en pastoor Ronse declameerde zelf met veel verve en mimiek een berijmde beschrijving van zijn beeld.

De kwaliteit van het beeld was niet te schitterend, maar dit lieten de vergaderde jongere priesters geenszins merken, en English vervolgt: "*Het deed de brave man veel plezier. En wij hadden er nog meer.*"(65).

Zoals hierboven ook al gezegd, tekende Frederik Ronse eveneens ontwerpen voor vlaggen, en ook liet hij in 1913 in het koor en in de middenbeuk van de kerk figuratieve muurschilderingen aanbrengen naar zijn ontwerp(66).

Bij al deze kunstuitingen hoorde bij tijd en wijle ook een goed glas wijn, zoals ten overvloede blijkt uit het humoristisch getinte artikel dat Bertrand Denys in 1995 daaraan wijdde in Zilleghem (67).

Historisch, artistiek en religieus vorser en auteur.

Frederik Ronse schreef diverse artikelen en boeken, en dit zowel over religieuze, maatschappelijke, artistieke als historische onderwerpen.

Bij zijn religieuze werken valt vooral het in 1926 bij Karel Beyaert te Brugge uitgegeven werk op, getiteld "Het wees gegroet".

Pastoor Ronse had een grote verering voor Onze Lieve Vrouw, en dit is in dit boek ook goed te merken.

Maria wordt er beschreven als ook "*lichamelijk de schoonste der vrouwen*", en "*Bij haar vergeleken traden Sara, Judith, Esther en de beroemdste schoonheden van Israël in de schaduw.*"

Wie het in het boek ook erg te verduren krijgt, is Eva, die "*haar ongelukkig nageslacht in de boeien der hel klonk*", en die zich bij het horen van het Wees Gegroet wel moet "*omgekeerd hebben in haar graf*", nu zij - als eerste der moeders - naast zoveel eerbetoon valt, dat aan Maria toekomt.

Ook Sint-Jozef kreeg nadien nog zijn boek, en dit in 1931(68).

De voedstervader wordt er aangeduid als de "*maagdelijke vader van O.L.H., bruidegom der Goddelijke Moeder, de groote heilige, de machtige en invloedrijke Algemeene Patroon der H. Kerk*".

Beide werken verkochten klaarblijkelijk niet zo goed, maar werden door de pastoor gebruikt als huwelijksgeschenk voor de jonge koppels, die te Zedelgem in het huwelijk traden.

Betreffende de Refuge, waarvan hij eerste aalmoezenier was van 1893 tot 1907, schreef hij het werkje "*Maison de Refuge de l'Etat pour femmes à Bruges. Compte rendu des travaux du Comité de Patronage des Dames en 1906*", uitgegeven in 1907 bij Van de Vijvere - Petit te Brugge.

Ook op kunsthistorisch vlak verzorgde hij een aantal kleinere publicaties, zoals de artikelenreeks over het bezoek aan Veurne-Ambacht in 1889, verschenen in de eerste jaargang van Zilleghem.

Zijn voornaamste publicaties betreffen echter historische studies, hoewel hij zich pas vrij laat aan het historisch onderzoek had gewaagd(69).

In 1927 verscheen van hem het "*Tijdsraadsel wegens de stichting van het Sint Magdalenagodshuis, gezeid te Nazarette, te Brugge*", uitgegeven door de Société d'Emulation te Brugge.

Zijn voornaamste historisch werk betrof echter zijn geliefde Zedelgem.

Historische werken over Zedelgem.

Reeds bij de eerste decanale visitatie troonde pastoor Ronse de deken mee naar de "*schoone doopvont*"(70).

Deze Romaanse doopvont werd dan ook zeker zijn "troetelkind" hier te Zedelgem.

Over deze doopvont publiceerde hij zowel in het Frans, als in het Nederlands.

Eerst verscheen in 1925 "De romaansche doopvont van Zedelghem", en dit in het Bulletin des Commissions royales d'Art et d'Archeologie.

Hiervan werden ook een aanzienlijk aantal losse overdrukken gemaakt.

Het artikel telde 38 bladzijden en bevatte 9 illustraties.

Een herwerkte Franse versie van dit artikel verscheen rond 1930 als boekje bij de benedictijnen van Zevenkerken onder de titel "Les fonts baptismaux de Zedelghem". Deze uitgave was veel luxueuzer en telde 73 bladzijden en 89 illustraties.

Er bestaan minstens twee drukken van op een verschillende papierkwaliteit.

Hét grote werk van Frederik Ronse is echter ongetwijfeld zijn "Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem", uitgegeven in 1934.

Het werk was nog niet volledig af toen pastoor Ronse overleed. Het werd na zijn dood door toedoen van zijn familie en het Zedelgemse gemeentebestuur uitgegeven bij de firma Becelaere te Torhout, wat niet zonder problemen verliep(71).

Het geknoei op dat ogenblik is dan ook de hoofdoorzaak van de zeer vele materiële fouten in het boek.

Daarnaast staan er ook een aantal historische vergissingen in, die te wijten zijn aan de auteur zelf.

O.a. Michiel English verhaalt hoe pastoor Ronse er totaal ten onrechte toe kwam het schilderij van het Sint-Laurentius-zijaltaar aan Cornelius van Merlen toe te schrijven(72).

English voegt daar nog aan toe: "*Fré Ronse was een koppige kerel. Wanneer hij iets in den kop had, zat het niet, volgens onze Westvlaamse spreuk... De rest is in 't latijn. Ik heb, à propos in zijn Studie over de Doopvont en in zijn Geschiedenis, over twintig en meer punten 't met hem aan de stok gehad - 'k wil daarmee niet zeggen dat hij mis was en ik gelijk had, dat is wat anders - maar*

ik ben nooit een voetje vooruit gekomen. Wat hij een keer "gevonden" had, bleef gevonden, en hij ging er geen iota van afdoen. Zelfs niet voor den keizer."

Dit neemt niet weg dat het boek in zijn geheel hét basiswerk vormt van alle geschiedschrijving over Zedelgem, zoals ook door English in zijn zelfde artikel wordt bevestigd: *"Hijzelf was een noeste werker en onverdroten uitpluizer. Misschien wel een tikkeltje ouderwets, in dien zin, dat hij geen enkel detail wilde voorbijzien of in de pen laten, geen onderscheid maakt tussen belangrijk of niet belangrijk, en eerder zoekt te bedelven onder de overvloed dan te overtuigen met inslaande bewijzen. Maar zoals voor de meesten van die geduldige speurders, zijn z'n werken kostbare bronnen, al blijven ze soms troebele bronnen. Zijn studie over de Doopvont te Zedelgem is merkwaardig. En zijn Geschiedenis van Zedelgem blijft, niettegenstaande de povere uitgave, een aanwinst voor onze Westvlaamse geschiedschrijving."*

Daarnaast was Frederik Ronse ook de auteur van een handschrift van 334 bladzijden over de geschiedenis van Zedelgem in de Eerste Wereldoorlog, dat echter tot op heden onvindbaar is gebleven(73).

Vermelden we nog dat pastoor Ronse in 1931 ook een toeristische bijdrage over Zedelgem schreef in het tijdschrift Toerisme (zie verder), en dat hij ook een reeks prentbriefkaarten uitgaf van de Romaanse doopvont, die in de kerk te koop waren.

Monumentenzorger.

Frederik Ronse beschreef niet alleen ons Zedelgems historisch kunstbezit, maar hij deed er ook alles aan om dit zo goed mogelijk te bewaren en/of te restaureren.

Reeds onmiddellijk na zijn aankomst te Zedelgem nam hij de herstelling van de mooie biechtstoel van Jan Brouckman ter harte, die hij in slechte toestand in de tweede sacristie aantrof (74).

Later liet hij ook ander historisch belangrijk kerkmeubilair restaureren, waaronder bvb. de rijve van Sint-Laurentius(75).

In de nacht van 16 op 17 oktober 1918 slaagde hij erin de Duitsers te doen afzien van het opblazen van de kerktoren(76), en hij verwierf in mei 1914 voor de kerk ook het renaissance-beeld van Sint-Jozef uit de kerk van Alveringem.

Aan Pastoor Ronse danken we ten slotte ook nog de mooie leibomen rond het Zedelgemse kerkhof, die hij in juli 1914 liet aanplanten(77).

Zedelgemnaar.

Pastoor Ronse was duidelijk graag te Zedelgem. Het was zijn gemeente en hij had er zeer veel voor over.

Vóór de Eerste Wereldoorlog slaagde hij erin te Zedelgem een absolute katholieke hegemonie te vestigen.

Na 1918 verloor hij stilaan greep op een aantal facetten van het maatschappelijk gebeuren, en dit deed hem zeker aanvankelijk wel pijn.

Zo luidt het begin 1919: "*Ellendig jaar in 't vooruitzicht. Men ziet de werkelijke vrede niet naderen, en alles is overduur. De werklieden alleen leven weeldig en rijk, en hun jongelui verkwist hooge sommen aan braspertijen en kostelijke dranken. Mocht de Heer ons helpen.*"(78).

Later werd hij nochtans milder en had hij de intellectuele eerlijkheid om ook de voordelen van de nieuwe tijden te erkennen, zeker voor Zedelgem.

Zo was hij niet gekant tegen de groeiende industrialisatie van de Leeuwijk, mits dit uiteraard niet leidde tot een verdere opsplitsing van de gemeente.

Ook de toenemende scholingsgraad van de jongeren werd door hem als sterk positief ervaren: "*Sedert een kwart eeuws ontstond een heel nieuwe geest: men ziet hooger op, stuurt jongens en dochters naar de vakscholen, leerlingen naar Normaalesscholen, Collegies en Pensionnaten, naar Hoogeschool en Seminarie, en*

men mag roemen op negentien licentiaten in handels- en koloniale wetenschappen, op dokters, priesters en zendelingen." (79).

Zelf deed hij een poging om vreemden warm maken voor een bezoek aan Zedelgem, en daarom schrijft hij in 1931 over zijn gemeente een lokkend artikel in Toerisme, het ledenblad van de V.T.B. (80).

De vestiging te Zedelgem van nieuwe militaire installaties werd door hem zelfs met enthousiasme begroet: "*Wie de kans krijgt het (munitie)park binnen te treden, kijkt er zijn oogen uit.*" (81).

Niet zonder fierheid besluit hij dan ook in zijn "Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem": "*Het is de verachterde parochie niet meer van voorheen*"(82), en hij eindigt hetzelfde boek met de leuze: "*Met diepen godsdienstzin, tucht, vlijt en eendracht. VOORUIT!*" (83).

Overlijden.

Op 22 januari 1934 overlijdt Frederik Ronse, bijna 80 jaar oud.

Zijn begrafenis groeide uit tot een enorme volksmanifestatie, waarop ook de Brugse bisschop Mgr. Lamiroy zelf aanwezig was.

De Zedelgemse burgemeester Berquin, die trouwens door pastoor Ronse was aangemoedigd om met een lijst deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 1932, bracht een warme hulde aan de overledene, en een Zedelgemse familie stond zelfs haar eigen grafkelder af om er de lijkst van pastoor Ronse voorlopig in onder te brengen tot zijn eigen laatste rustplaats was aangelegd. Bij leven had hij reeds zelf de plaats aangeduid waar hij wilde rusten, nl. op - naar zijn zeggen - het "*schoonste plekje van het kerkhof*", vlak naast de toren.

De gemeenteraad van Zedelgem besliste op 20 februari 1934 om een gratis een blijvende vergunning te verlenen voor 4 m² op die plaats.

Daarop werd een grafmonument geplaatst, dat het werk is van de firma Van De Velde uit Sint-Niklaas(84).

Besluit.

Pastoor Frederik Ronse was zeker een merkwaardig man, die "zijn" Zedelgem een warm hart toedroeg.

Op talrijke vlakken verwezenlijkte hij veel voor onze lokale gemeenschap.

Zijn grootste en blijvende verdienste is zonder twijfel het verschaffen van hét basiswerk van de Zedelgemse geschiedenis.

Het is dan ook volkomen terecht dat onze heemkundige kring bij de oprichting in 1979 besliste om zich naar Pastoor Ronse te noemen, en het is even terecht dat de Zedelgemse gemeenteraad recent een nieuw aangelegde straat naar Frederik Theodoor Ronse noemde.

Dit alles zou hem trouwens ook zeker plezier gedaan hebben.

VOETNOTEN

- (1) "La famille Van Ronse", in Ronseana, 9, 1972, p. 2-9; "Louis Ronse - Cathérine Van Der Ghote. Ascendances", in Ronseana, 10, 1973, p. 18-67.
- (2) Ronse Franciscus (geboren te Veurne op 21 december 1757 en overleden te Veurne in 1794).
- (3) Ronse Pieter (geboren te Adinkerke op 20 november 1786 en overleden te Veurne op 9 oktober 1857).
- (4) Edmond Ronse (geboren te Veurne op 11 december 1816 en overleden te Veurne op 7 juni 1881).
Over Edmond Ronse, zie o.a.: Bibliografie nationale de Belgique, deel 20 (1908-1910), p. 14-15, en "Edmond Constantin Ronse. Voorlopige bibliografie", in Ronseana, 11, 1974, p. 50-60.
- (5) Te samen met F. De Potter en P. Borre.
- (6) Zo valt het op dat Frederik Ronse in zijn Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem heel wat aandacht besteedt aan de Sint-Sebastiaansgilde (p. 179-190), waar ook zijn vader - te samen met De Potter en Borre - in 1873 een boek van 122 blz. had gewijd aan de Sint-Sebastiaansgilde te Veurne.

Verder zien we ook dat Edmond Ronse destijds de oprichter was van een gemeentelijke bibliotheek te Veurne, terwijl Frederik Ronse één

- van de bezielers was van de "Katholieke Volksboekerij" die na de Eerste Wereldoorlog door de broeders Xaverianen te Zedelgem werd opgericht.
- De vaderlijke interesses bleken dus ook bij de zoon aanwezig te zijn.
- (7) Cathérine Jammé (geboren te Erquelinnes op 23 april 1820 en overleden te Veurne op 16 september 1896).
 - (8) Zie eveneens in "Louis Ronse - Cathérine Van Der Ghote", in Ronseana, 10, 1973, p. 18-67.
 - (9) "La famille Van Ronse", in Ronseana, 9, 1972, p. 8.
 - (10) Herman Ronse (geboren te Veurne op 21 januari 1859 en overleden te Gent op 2 februari 1922).
Over Herman Ronse, zie o.a.: "Herman Ronse", in Ronseana, 9, 1972, p. 36-48, en "Ronse, Herman", in Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, deel 2, Tielt, Lannoo, 1975, p. 1354.
 - (11) Ook Frederik Ronse was proost van de Gilde van Ambachten te Brugge.
 - (12) Senator Eylenbosch vinden we trouwens ook terug bij de genodigden voor het Gulden Jubelfeest van Pastoor Ronse te Zedelgem op 17 juni 1928.
 - (13) Edmond Ronse (geboren te Gent op 15 maart 1889 en overleden te Melsen op 3 juli 1960) kwam vaak te Zedelgem bij zijn heerroom, en was uiteraard ook van de partij op het Gulden Jubelfeest te Zedelgem op 17 juni 1928.
Over Edmond Ronse, zie o.a.: "Ronse, Edmond", in Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, deel 2, Tielt, Lannoo, 1975, p. 1354.
 - (14) Zie daaromtrent: Arnou, P., "De "Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem" in financiële problemen", in Zilleghem, 1989, p. 63-77.
 - (15) Naar aanleiding van zijn Gulden Jubelfeest op 17 juni 1928 kreeg pastoor Ronse uit dankbaarheid vanwege de Brugse Christelijke Werklieden Syndicaten een Christuskop in halfverheven beeldhouwwerk als geschenk aangeboden, gemaakt door een "bekende" kunstenaar.
 - (16) Zie omtrent deze inhuldiging: "Frederic Theodore Ronse", in Ronseana, 9, 1972, p. 18-25.
 - (17) Eigen vermelding in de Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 135.
 - (18) In 1905 telde Knokke slechts 2.557 inwoners.
 - (19) Ook in 1910 bouwde Leon Claeys zijn fabriek van landbouwmachines bij het station te Zedelgem.
 - (20) Liber memorialis, 18 september 1910.

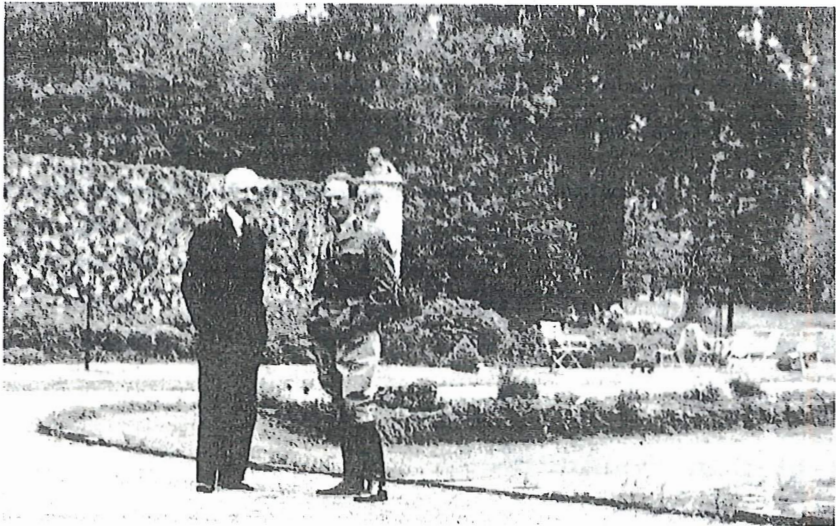
- (21) Liber memorialis, 13 april 1911.
Datzelfde jaar (1911) hielden er slechts vier mensen hun Pasen niet: meester Pol Vandorpe, diens vrouw en dochter, en "*een overgevoegen Veldeghemnaarke De Backer*" (Liber memorialis, 16 april 1911).
- (22) Het gemeentehuis zou nog tot 27 oktober 1940 in de herberg naast de Sint-Leoschool blijven.
- (23) Gazette van Brugge, 16 april 1910.
- (24) Zie bvb. Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 135 en 269.
- (25) Gazette van Brugge, 16 april 1910.
- (26) Reeds op 4 juli 1910 richtte hij een Katholiek Schoolbestuur op, met daarin - naast hemzelf - de notabelen van het dorp.
- (27) Naast talrijke kerkelijke verenigingen richtte hij ook een toneelgilde op, en was hij jarenlang een sterke steunpilaar van het katholiek muziek.
- (28) In 1911 alleen al richtte hij de veeverzekering Sint-Laurentius op, én ook nog een pensioengilde onder dezelfde naam.
- (29) Wanneer de ook door hem gestichte Katholieke Jonge Wacht op 30 juni 1913 de Wereldtentoonstelling te Gent gaat bezoeken, gaf Pastoor Ronse vooraf een avondlijke lezing "*om de reis leerzaam, nuttig en aangenaam te maken.*" (Liber memorialis, 30 juni 1913).
Pastoor Ronse schonk ook meer dan 300 boeken bij de oprichting van de Katholieke Volksboekerij bij de broeders Xaverianen.
- (30) "La famille Van Ronse", in Ronseana, 9, 1972, p. 8.
- (31) Een Franse zuster uit de zeventiende eeuw, die vereerd wordt te Paray-le-Monial.
- (32) Wittevrongel, F., "Aan de hand van een foto...", in Ronseana, 8, 1971, p. 59-60.
- (33) Zie betreffende deze paasbriefjes o.a. Zilleghem, 1989, p. 40.
- (34) Zie English, M., "Over een Sint-Laureinsschilderij te Zedelgem", in Biekorf, 1955, p. 295.
- (35) Zie o.a. Arnou, "o.c.", in Zilleghem, 1989, p. 66.
- (36) In 1914 had de Katholieke Partij in de Kamer van Volksvertegenwoordigers 99 zetels op een totaal van 186.
- (37) Liber memorialis, 15 oktober 1911.
- (38) Zo werd er op 17 maart 1912 te Zedelgem een poll gehouden voor de lijstsamenstelling van de Katholieke Partij voor de Kamerverkiezingen van 2 juni 1912 (Liber memorialis, 17 maart 1912).
- (39) Liber memorialis, 2 juni 1912: "*Om alle listen en omkooperijen van den vijand te verijdelen waakte de Kath. Jonge Wacht, in groepen verdeeld op de verscheidene wijken, goed gewapend en op*

wachtteekens gehoorzamende. Liberalen van Brugge gelukten er in eene enkele affiche aan te plakken, maar ze bleef er geen twee minuten éér zij was gescheurd".

- (40) Lokaal van de Katholieke Partij te Brugge.
- (41) Liber memorialis, 2 juni 1912.
- (42) Liber memorialis, 3 juli 1912.
- (43) Liber memorialis, 2 mei 1914.
- (44) Zij verliezen 26 van hun 99 zetels in de Kamer van Volksvertegenwoordigers, terwijl de Socialisten van 40 naar 70 zetels opklimmen.
- (45) Liber memorialis, 14 november 1919.
- (46) Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 197.
- (47) Ibidem.
- (48) Liber memorialis, 19 december 1920.
- (49) Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 202 en 204.
- (50) Zie hieromtrent o.a.: Arnou, P. en Vandorpe, H., "Meester Vandorpe", in Zilleghem, 1986, p. 107-119 en 141-156.
- (51) Liber memorialis, 30 september 1910.
- (52) Arnou en Vandorpe, "o.c.", in Zilleghem, 1986, 145.
- (53) Arnou en Vandorpe, "o.c.", in Zilleghem, 1986, 150.
- (54) Info-Zedelgem, 1996, nr. 3, p. 19.
- (55) Liber memorialis, 19 juni 1910.
- (56) Liber memorialis, 10 augustus 1910.
- (57) Liber memorialis, 25 mei 1920.
- (58) Zelf beschrijft hij dit vaandel als volgt: *"een wapperende zijden vaan met kenspreuk "Godsdienst, Vaderland, Kunst", en dragende, op gouden veld, den Vlaamschen zwarten leeuw. Met de roode zijvakken heeft men de nationale kleuren: rood voor band, geel voor 't middenveld en 't zwart met den leeuw. Boven den dweersdoorloopenden band prijkt de Congoster in omsloten blauw veld, en op een blauw blazoen staat op 't uiteinde het kruis en op het ander de lier, terwijl op de groene bovenband staat: "Katholieke Fanfaren van Zedelghem", en de boord geschrant is door het wapenschild der gemeente."* (Liber memorialis, 17 juli 1911).
Dit vaandel wordt trouwens nu nog steeds bewaard, en bevindt zich nu in het vergaderlokaal van de Koninklijke Harmonie Kunst en Vermaak te Zedelgem.
- (59) Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 261.
- (60) Liber memorialis, 10 maart 1919.

- (61) Het was bvb. wel zo dat Pastoor Ronse tijdens de Duitse bezetting elke dag een Duitse krant kocht, doch dit was enkel om te weten welk nieuws er onder de Duitsers zelf werd verspreid omtrent de krijgsverrichtingen.
- (62) Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 289.
- (63) Liber memorialis, 14 november 1919.
- (64) Pollet, J., "Hulp-en voedingscomiteit te Zedelgem (1914-1918)", in Zilleghem, 1991, p. 29-31.
- (65) English, "o.c.", in Biekorf, 1955, p. 295-298.
- (66) Liber memorialis, 3 februari 1913.
- (67) Denys, B., "In de wijnkelder van Pastoor Frederik T. Ronse", in Zilleghem, 1995, p. 154-167.
- (68) Uitgegeven bij Excelsior te Brugge.
- (69) English, "o.c.", in Biekorf, 1955, p. 295.
- (70) Liber memorialis, 31 mei 1911.
- (71) Zie hierover Arnou, "o.c.", in Zilleghem, 1989, p. 63-77.
- (72) English, "o.c.", in Biekorf, 1955, p. 295-298.
- (73) Zie de vermelding in zijn Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem op blz. 271.
- (74) Liber memorialis, 10 januari 1911.
- (75) Liber memorialis, 10 augustus 1911: "*Rijve van Sint-Laurentius, die verminkt en heel zwart geschilderd, weg gestoken bleef, vermaakt, verzilverd en verguld en in eere uitgesteld met het Patroonfeest.*"
- (76) Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 75 en 282.
- (77) Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 102.
- (78) Liber memorialis, 1 januari 1919.
- (79) Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 204.
- (80) Hij besluit dit artikel met de wervende woorden: "*Kunstwerk, natuurschoon en geschiedkundige herinneringen lokken dus naar Zedelgem toe!*".
- (81) Ronse, T.F., "Zedelgem", in Toerisme, 1931, 283.
- (82) p. 206.
- (83) p. 289.
- (84) Over de begrafenis van pastoor Ronse, zie: Arnou, "o.c.", in Zilleghem, 1989, p. 63-77.

We herdenken: Mei 1940

Onder de titel *De meidagen van 1940 te Loppem* schreven wij in 1995 een artikel over de gebeurtenissen te Loppem, voor, tijdens en kort na de achttiendaagse veldtocht van mei 1940. (Zilleghem, 1995, nr. 2, p.47-82). Vooral het verblijf van koning Leopold III op het Wit Huis van baron Karl van Caloen (Rijselsestraat) van 18 tot 24 mei en het bombardement op de Loppemse dorpskom op 27 mei '40 kregen daarbij de meeste aandacht.

Van 6 tot 21 mei ll. werd in de Militaire Kapel te Brugge (Karthuizerinnenstraat) een tentoonstelling georganiseerd over de achttiendaagse veldtocht en de gebeurtenissen te Brugge. Aan de hand van veel vergroot en gekopieerd fotomateriaal werd een beeld opgehangen van deze bange periode uit onze recente geschiedenis. Over het veldhospitaal in de abdij van Zevenkerken en de verblijfplaatsen van koning Leopold te Sint-Andries werden enkele foto's getoond, spijtig genoeg uit al

gekende verzamelingen. Over Loppem geen enkel beeld of vermelding.

Als herinnering aan het (nachtelijk) verblijf van Leopold op het Wit Huis (18-24 mei '40) te Loppem publiceren wij in primeur een foto van de koning, afkomstig uit ons persoonlijk archief. Het is een opname van de Loppemse Laura De Cock die toen op het kasteel in dienst was. In de tuin achter de woning poseert de koning met baron Robert Goffinet, vleugeladjutant van prins Karel. Robert Goffinet was tot februari 1932 vleugeladjutant van koning Albert geweest. Tijdens de Eerste Wereldoorlog raakte hij in de eerste linies van de loopgraven ernstig gewond en verloor een oog. Vandaar die zwarte lap voor z'n linkeroog.

Bertrand Denys

Op de boekenplank

De Vlamingen op de Titanic

Het is niet onze gewoonte in te spelen op de talrijke nieuwe historische publicaties die elke maand het licht zien. Voor één keer maken we een uitzondering met het verschijnen van het goed gedocumenteerde en met journalistieke vlotheid geschreven *De Vlamingen op de Titanic* van Dirk Musschoot, redactiechef van het dagblad *De Gentenaar*.

Op 1 mei 2000 stierf de Veldegemnaar August Develter. Op zijn bidprentje werden zijn geboorteplaats en -datum vermeld : Kansas-City (Missouri) in de Verenigde Staten, 7 juli 1919. Het lezen van deze gegevens leidde mij naar de artikels van br. Victor Deceuninck : *Emigratie van Zedelgem 1901-1935 en We trekken naar Amerika* in *Zilleghem*, 1995, nr.3 (p.114-127) en 1996, nr.4 (p.157-159). Daar vonden wij vlot alle gegevens over de uittocht van Camille Develter (vader van August) op 9 maart 1907 met de S.S. Finland. Camille was één van de talrijke Zedelgемse jongemannen die hun toekomstplannen in het verre Amerika wilden realiseren.

Wie de algemene context van de emigratie van een deel van onze bevolking nog eens wil leren kennen, moet er beslist ook het boek van Dirk Musschoot op nalezen. Vooral het hoofdstuk *Amerika, het beloofde land. Landverhuizing door economische crisissen* is heel revelerend. Het schetst de materiële

toestand waarin onze verpauperde grote gezinnenbevolking rond de eeuwwisseling was terechtgekomen en gaat daarbij terug tot de grote crisis van de jaren 40 van de negentiende eeuw. In de arme gordel van Diksmuide, Tielt, Deinze, Ninove tot Aalst, zagen heel wat getroffen gezinnen alleen nog heil in een emigratie naar het veelbelovende Amerika.

Aangezien de vlag van het boek de lading dient te dekken, besteedt auteur Musschoot uiteraard de grootste aandacht aan de Vlamingen die omkwamen bij of de legendarische scheepsramp van de Titanic (14 april 1912) overleefden. Onder hen 11 West-Vlamingen. De bekendste is beslist Jules Sap uit Zwevezele die als enige West-Vlaming de ramp overleefde. Ooit was hij samen met zijn zoon te gast in Cinema Capri te Veldegem bij de projectie van de Titanic-film *Atlantiek breedte 41°* (mondelijke getuigenis van meester Joris Vanbelle uit Veldegem). Onder de slachtoffers treffen we nog de Ruddervoordenaar Achille Waelens aan.

Het boek *De Vlamingen op de Titanic* is een uitgave van uitgeverij Lannoo in Tielt en kost 695 fr.

B.D.

Vroeger is niet voorbij

Bij de Aartrijkse uitgever Emiel Decock verscheen zopas een nieuw werk over de oorlog 14-18 in Pervijze. Onder de titel *Vroeger is niet voorbij* zocht Walter Bleyaert in verhalen, foto's en documenten naar de gemobiliseerden, krijgsgevangenen, gesneuvelden en burgerlijke slachtoffers van Pervijze.

In een tweede deel belicht de auteur de 'helden' van de oorlog: moeder Libaria en de kloosterzusters, de meisjes van het dorp, Leon Hindriks en zijn kunstwerkjes, de postboden van Pervijze, de vluchtelingen en hun terugkeer, het verhaal van een grenadier.

Pervijze is de frontplaats die met zovele namen van gesneuvelden is verbonden. Loppemnaar Oscar Casert vond er de dood, maar zijn stoffelijke resten werden nooit teruggevonden.

N.a.v. het verschijnen van het boek (16 juni 2000) loopt in het Ontmoetingscentrum Ten Bercle in Pervijze de hele zomer door een tentoonstelling *Op zoek naar de kleine mens in de Grote Oorlog*.

Het boek is te verkrijgen bij uitgeverij Emiel Decock, Brugsestraat 56 te Aartrijke (tel. 050- 209780) en kost 990fr.

B.D.

MEDEDELINGEN

Nieuw Massaspel te Veldegem

Op vrijdag 22 en zaterdag 23 september voert de Veldegemse dorpsgemeenschap "*Karel den Stouten, Zotte Tisten en den Grooten Oorlog*" op.

Het is een openluchtspel dat achter de kerk van Veldegem wordt gespeeld.

Het stuk werd geschreven door Ignace Goethals die het zelf ook regisseert.

Het is gebaseerd op feiten uit de Veldegemse geschiedenis van kort voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Hoofdfiguur is de legendarische onderpastoor Karel-Louis Van Eecke, over wie wij een artikel schreven in Zilleghem 1997 Nr 2.

Kaarten zijn te bekomen in 't Lokaal op zaterdag 9 september (9.00-12.00 u).

Toegang: 50 fr.

Nieuwe publicatie over het Kasteel van Loppem

Einde september verschijnt een nieuw kunstboek over het Kasteel van Loppem.

Het brengt een grondige kunsthistorische synthese, op basis van nieuwe inzichten. Ruime aandacht gaat naar het familiale en historische kader, de kunstcollecties, de tuinarchitectuur, de "Regering van Loppem" en de relaties tussen Guido Gezelle en de familie van Caloen.

Het is een uitgave van de Stichting Jean van Caloen, het Zedelgemse Gemeentebestuur en de V.Z.W. Bethunianum.

Véronique van Caloen, conservator van het kasteel, gemeentearchivaris Johan Braet en drs. Jean van Cleven, beheerder van de V.Z.W. Bethunianum hebben de leiding van het project. Fotografie is van Oswald Pauwels.

Verder werken baron Roland van Caloen, Katrien Hebbelinck, Robert Didier, Stéphane Vandenberghe, Cécile Kruijff, Bertrand Denys en prof. em. Romain Van Eenoo mee.

Het Kasteel van Loppem

Voordeel prijs (tot 31 juli 2000): 1490 fr., over te maken op rekeningnummer 068-2115346-94 van de Gemeente Zedelgem.

Het boek kan vanaf einde september 2000 afgehaald worden in het Zedelgemse gemeentehuis. Wie het werk toegestuurd wil, betaalt 250 fr extra.

Nieuw museum

Vanaf 24 juni 2000 opent in Nieuwpoort het nieuwe *Museum voor Sleutel en Slot* zijn deuren. In het fabriekspand van Litto NV stelt Knokkenaar Raf Declercq er zijn unieke collectie sleutels en sloten permanent tentoon. De historische kijk op sleutel en slot wordt gekoppeld aan een kennismaking met de hedendaagse preventieproducten.

Het museum is gelegen aan de Canadalaan 73 te Nieuwpoort en is elke dag van de grote vakantie open (niet op maandag) van 10-12 en 14.30u-18.00u. Anders alleen toegankelijk in vakantieperiodes, weekends en op aanvraag. Toegang 75 fr (50fr verminderd tarief).

B.D.

Addenda et corrigenda

1° In Zilleghem, 1999, nr.3 (p.117-119) verscheen van de hand van Géry Cappon een kort artikel over *Hendrik Goes, herbergier te Zedelgem*.

Van de heer Ronny Maes (Varsenare), getrouwd met de kleindochter van Hendrik Goes, ontvingen wij een correctie bij de gepubliceerde foto. Onder die foto van Hendrik Goes en zijn echtgenote dient de naam Juliana Cappelier vervangen door Leonie Maertens .

2° In Zilleghem, 2000, nr. 1 (p.21) dient de volgende informatie toegevoegd bij 'gemeenteraden en colleges', nr.5 (1946-1952):

- 20 oktober 1944: •August Keirsebilck wordt weer schepen.
31 augustus 1945: •August Keirsebilck d.d. burgemeester in de
 plaats van Henri Vandaele
 •Baron R. van Zuylen tweede schepen ter
 vervanging van A. Keirsebilck.

- 15 november 1945: •Desiré Jonckheere eerste schepen ter vervanging van Alfons Meuleman die zelf al Jozef Janssens verving.
- 28 maart 1946: •Henri Vandaele wordt weer burgemeester, A. Keirsebilck tweede schepen en •Jozef Bogaert wordt raadslid als opvolger van de overleden August Maertens.
-

UITSTAPJE VOOR ONZE LEDEN

Op **zondag 3 september 2000** bezoeken wij het frontstadje

DIKSMUIDE.

Onder leiding van stadsgids René Symoen lopen we over de immense markt naar de Sint-Niklaaskerk, het belfort, het stadhuis en de boterhalle. Ook het beeldje van het 'Manneke uit de Mane' en het stemmige en ondergewaardeerde begijnhof krijgen onze aandacht.

Na deze stadswandeling trekken wij samen naar Esen voor een bezoek aan en een proeverij in de brouwerij Oerbier.

We vertrekken om 13.20u op het Zedelgense marktplein. Omstreeks 14.00u verwacht de gids ons op de markt van Diksmuide.

Wie niet over eigen vervoer beschikt, kan eventueel meereizen met een andere deelnemer.

Het uitstapje wordt u volledig gratis aangeboden en iedereen is van harte welkom.

GEHEIME WAPENS EN DE ATLANTIKWALL IN FRANS-VLAANDEREN

Houd alvast ook donderdagavond 9 november 2000 vrij. Dan komt Philippe Despriët in de Groene Meersen om 20 u spreken over *Geheime wapens en de Atlantikwall in Frans-Vlaanderen* tijdens Wereldoorlog 2. De spreekbeurt wordt verlicht met veel beeldmateriaal. (Samenwerking met D.F.)